Sonraíocht Nua

Rewarding Learning

Uimhir Lárionaid	
71	

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2011

Foghlaim don Saol agus don Obair (Modúlach)

Aonad 4

Forbairt Phearsanta

[GLW51]

DÉ LUAIN 9 BEALTAINE, MAIDIN

GLW51

AM

45 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo.
Tá an t-iatán (ina bhfuil Foinse A) le húsáid le Ceisteanna **4** agus **5** i Rannán B.
Freagair **gach ceann** de **na cúig** cheist sa pháipéar seo.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 40 an marc iomlán don pháipéar seo.
Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gCeisteanna **4** agus **5**.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
Marc Iomlán	

Rannán A

Freagair **gach** ceist sa rannán seo.

Baineann an cheist seo le caidreamh folláin a chruthú agus a choinneáil.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

1 **(a)** Daoine óga atá i gcaidreamh, scríobh dóigh **amháin** ar féidir leo meas a léiriú dá chéile.

____ [1]

(b) Mínigh fáth **amháin** a bhfuil scileanna cumarsáide tábhachtach i gcaidreamh.

____

____

____

____ [2]

(c) Mínigh dóigh **amháin** a spreagfadh tuismitheoirí neamhspleáchas ina gcuid páistí.

____

____

____

____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Baineann an cheist seo le sláinte agus folláine a uasmhéadú agus a choinneáil.

2 **(a)** Ainmnigh duine gairmiúil sláinte is féidir leis/léi comhairle ar shláinte fhisiceach a thabhairt do dhaoine sa phobal áitiúil.

____ [1]

(b) Sainaithin **agus** mínigh dóigh **amháin** a rachadh bás duine i bhfeidhm ar shláinte mothúchán duine eile.

____

____

____

____ [2]

(c) Sainaithin **agus** mínigh buntáiste **amháin** a bhaineann le haclaíocht do dhuine óg.

____

____

____

____ [2]

Baineann an cheist seo le coincheap an duine féin.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

3 **(a)** Ainmnigh **dhá** chontúirt do dhuine óg a théann ar aiste bia.

1. ____

____ [1]

2. ____

____ [1]

(b) Mínigh an dóigh a mbeadh éifeacht dhearfach ag na tosca seo a leanas ar fhéinmhuinín duine óig.

(i) Cuma

____

____

____

____ [2]

(ii) Caidreamh le cairde

____

____

____

____ [2]

(c) Mínigh an dóigh a mbeadh na rudaí seo a leanas ina gcuidiú ag daoine óga brú a chur díobh.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(i) Spriocanna réalaíocha a leagan síos

____

____

____

______________________________________ [2]

(ii) Caitheamh aimsire a bheith acu

____

____

____

______________________________________ [2]

Rannán B

Freagair **gach** ceist sa rannán seo.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

4 Léigh **Foinse A** agus úsáid í le cuidiú leat an cheist seo a fhreagairt.

(a) Mínigh **dhá** fháth a mbeadh fiacha ar dhuine.

1. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

2. ______________________________

____

____

______________________________ [2]

(b) Mínigh na hiarmhairtí atá ann do theaghlach a bhfuil fiacha orthu.

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

______________________________ [6]

5 Agus tagairt á déanamh agat do **Foinse A agus** do do chuid eolais féin, meas an tionchar atá ag cártaí creidmheasa i sochaí an lae inniu chomh maith leis an dóigh a n-úsáidtear iad.

[10]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.

Sonraíocht Nua

Rewarding Learning

General Certificate of Secondary Education
2011

Foghlaim don Saol agus don Obair (Modúlach)

Aonad 4

Forbairt Phearsanta

[GLW51]

DÉ LUAIN 9 BEALTAINE, MAIDIN

FOINSE A

Iatán: Forbairt Phearsanta

Le húsáid le Ceisteanna 4 agus 5.

FOINSE A

Dul i bhFiacha

Is furasta do dhuine ar bith dul i bhfiacha. Is féidir nach mbeidh ach cúpla dearmad i gceist, gan an cárta creidmheasa a íoc, mar shampla, nó dearmad a dhéanamh ar an bhille leictreachais agus, ansin, tá duine ar bhóthar a aimhleasa isteach sna fiacha.

"Ba mhaith liom anois é", is é seo an dearcadh atá go forleathan i gcultúr an RA sa lá atá inniu ann. Ciallaíonn sé seo nach bhfuil daoine sásta fanacht agus airgead a chur i dtaisce le go mbeidh siad ábalta an rud atá de dhíth orthu a cheannach. An rogha "ceannaigh anois é agus íoc as ar ball" , fágann sé go dtig le daoine an rud a bhfuil dúil acu ann a cheannach anois agus íoc as de réir a chéile. Ach cad faoin ardráta úis a mbeadh orthu a íoc, is beag duine a bhíonn ag smaoineamh air seo san am.

Is féidir go mbeidh cárta creidmheasa ina chuidiú ar dóigh, ach thiocfadh le duine a bheith i bhfiacha mar gheall air chomh maith. Abair gur mhaith leat rud costasach a cheannach agus go gcaithfidh tú fanacht 3 seachtaine eile don phá, nach dtiocfadh leat é a chur ar an chárta creidmheasa?
Síleann barraíocht daoine, áfach, gur modh furasta é an cárta creidmheasa le híoc as rudaí, caitheann siad barraíocht airgid agus iad gan a bheith ábalta ach an méid is lú a aisíoc, rud atá ina chúis le fiacha agus le strus cionn is nach bhfuil a fhios acu cad é mar a thiocfadh leo an t-airgead a aisíoc.

Ar na rudaí eile a bheadh ina gcúis le duine dul i bhfiacha tá drochbhuiséadú, drochshláinte, leanbh nua sa chlann nó andúil.

© Adapted from: How do people get into debt by Christine Whitfield BA (hons), 18 October 2010. Reproduced by permission of The IVA.